

**"INSON QADRI VA MANFAATLARI UCHUN" DEGAN EZGU ĞOYA ASOSIDA
DEMAKRATIYA VA ADOLAT TAMOYILLARI MUSTAHKAMLASHGA QARATILGAN TUB
ISLOHOTLAR ŐZBEKISTON UCHUN DOIMO USTUVORDIR**

Baynazarova Gulmira

Nukus tumanlararo ma'muriy sudining sudyasi.

Annotaciya: *Bu maqolada inson manfaati, qadr-qimmat va uning huquqlarini ta'minlashga qaratilgan g'oyalari aks etgan.*

Аннотация: *В данной статье отражены идеи, направленные на обеспечение интересов, достоинства и прав человека.*

Kalit so'zlar: *demokratlashtirish, qadriyatlar mezonlari, jamiyat, davlat, taraqqiyot strategiyasi*

Ключевые слова: *демократизация, критерии ценностей, общество, страна, стратегия развития*

Inson qadri – odam zotining Allohning eng buyuk mo'jizasi sifatida ulug'lanishi, har tomonlama munosib qadr-qimmat topishini anglatadigan tushuncha. Inson uchun qadriyatlar mezonini anglashda dastlab oila muhiti, ota-ona, qarindosh-urug', o'qituvchilar muhim o'rin tutadi. Aynan ana shu omillar negizida inson kamol topib boradi. Insonning butun umri o'zida shaxsiy qadriyatlarni takomillashtirish, o'z qadrini kamolga yetkazish, jamiyat, zamonda sodir bo'layotgan o'zgarishlar qadrini anglashga intilishdan iboratdir. Xalq- davlat mavjudligining birdan bir manbai. Őz fuqarolari xohish-istaklarini amalga oshirish va ularning qonuniy manfaatlarini ta'minlashga xizmat qiluvchi davlat qudratli bŏladi hamda jahon miqiyosida hurmat qozonadi. Inson- davlat va jamiyat uchun maqsadga erishish vositasi emas, aksincha, ana shu maqsadning bosh mazmuni va manbai hamda eng oliy qadriyat bŏlishi lozim.

Biz barpo etayotgan Yangi Őzbekiston uchun inson qadri va xalq manfaati hamma narsadan ustundir.

Inson manfaati - ijtimoiy manfaat shakllaridan biri, jamiyatdagi Őzgarishlar va taraqqiyotning asosiy maqsadini insonga yŏnaltirish, inson haq-huquqlari ustuvorligini ta'minlashni anglatadigan tushuncha. Inson manfaatlarini, inson ehyiyojlari, huquq va erkinliklarining ustuvorligini, uning eng katta boylik sifatida jamiyatdagi alohida Őrni va ahamiyatini ta'minlash, jamiyat davlat va inson Őrtasidagi Őzaro munosabatlarni oqilona yŏlga qŏyish tamoyillariga tayanadi. Ma'lumki, 1997-yil yurtimizda "Inson manfaatlarini" yili deb e'lon qilindi. Inson manfaatlarini yilida inson omiliga yanada katta ahamiyat berildi. Keyingi yillarga nom berish va mamlakatimiz uchun ustuvor yo'nalishni belgilab olishda ham, avvalo, inson manfaatlarini ustuvor masala sifatida e'tiborga olinmoqda. Yangi Őzbekiston "Inson qadri ustuvor bo'lgan jamiyat va xalqparvar davlat" degan muhim g'oya negizida barpo etilmoqda. Davlatimiz rahbari belgilab bergan bu ulug'vor maqsad asosida

fuqarolar yangidan-yangi islohotlarning haqiqiy muallifiga aylanib bormoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan 2022-yilni "Inson qadrini ulug'lash va faol mahalla yili" deb nomlanishi ham bunga misol bōla oladi. Òzbekistob Respublikasi prezidenti Sh.Mirziyoyevning BMT bosh assambleyasining 78-sessiyasida mazkur nutqdagi ilgari surilgan yōnalishlar Markaziy Osiyo, qolaversa, jahon hamjamiyati oldida turgan dolzarb masalalardandir. Jumladan, sammitda davlatimiz rahbari tomonidan "Inson qadri va manfaatlari uchun " degan ezgu ĝoya asosida demakratiya va adolat tamoyillari mustahkamlashga qaratilgan tub islohotlar olib borilayotganini alohida qayd etdi. Bugungi kunda yurtimizni rivojlantirish, inson qadrini ulug'lash borasida amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida ko'plab ijobiy natijalarga erishildi.

Mamlakatimizning porloq kelajagiga yo'naltirilgan, yurtimizni rivojlantirish strategiyasining amaliy dasturi bo'lgan "Harakatlar strategiyasi" to'grisidagi Farmonni imzolanishi ham bu borada amalga oshirilayotgan ishlarning mantiqiy davomi bo'ldi. 5 ta ustuvor yo'nalishlar va 100 ta maqsaddan iborat mazkur Farmon mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlarni jadallashtirish bilan birga fuqarolarga yangi-yangi imkoniyatlarni yaratib bermoqda. Islohotlar markazida, eng avvalo, inson qadrini yuksaltirish, aholining turmush farovonligini oshirish, xalqimizni rozi qilishdek oliy maqsad mujassam bundan tashqari Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasining hayotga tizimli va izchil tatbiq etilishi demokratik islohotlarni yangi sifat bosqichiga olib chiqmoqda. Bu, birinchi o'rinda, "Inson qadri uchun" degan ustuvor tamoyilni to'la ro'yobga chiqarishni nazarda tutadi. Qayd etish lozimki, "inson qadri" — fuqarolarning tinch va xavfsiz hayotini, asosiy huquq va erkinliklarini, bosqichma-bosqich munosib turmush sharoitini ta'minlash va zamonaviy infratuzilmani yaratish, mamlakatning har bir fuqarosi uchun malakali tibbiy xizmat ko'rsatish, sifatli ta'lim, ijtimoiy himoya va sog'lom ekologik muhitni yaratish demakdir. Bunga, eng avvalo, "Yangi O'zbekiston — xalqchil va insonparvar davlat" g'oyasi va "inson — jamiyat — davlat" tamoyilini hayotga faol tatbiq etish, Prezident, parlament va hukumat o'rtasida vakolatlarni aniq taqsimlash, hokimiyatlar bo'linishi tizimida o'zaro tiyib turish va muvozanatni mustahkamlash, erkin va adolatli fuqarolik jamiyatini rivojlantirish, zamonaviy xalqaro hamjamiyatda o'zining munosib o'rnini topish orqali erishiladi. [1] 2022-yil 20-dekabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev tomonidan Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga yo'llangan Murojaatnomada ushbu ustuvor maqsad yana bir bor ta'kidlandi. Joriy 2023 yilga yurtimizda "Insonga e'tibor va sifatli ta'lim yili" deya nom berildi. "Biz O'zbekistonda olib borilayotgan davlat siyosatining markazida inson va uning manfaatlarini ta'minlashni ustuvor vazifa etib belgilandi.. Bu siyosat bir yil bilan cheklanib qolmasligi, doimo bardavom bo'lishi barchamizga ayon. Shu yurtda yashayotgan har bir insonning tinch va baxtli hayot kechirishi, uning sog'lig'i joyida bo'lishi, yaxshi ta'lim olishi, oilasini tebratishi uchun qanday sharoit kerak bo'lsa, hammasini yaratib berishga harakat qilyapmiz va bu yo'ldan aslo to'xtamaymiz", -deb ta'kidladi davlatimiz rahbari. Hozirgi davrda har qaysi odamning qadri – avvalo, uning tabiatga, tashqi olamda ro'y

berayotgan jarayonlarga, bu jarayonlardagi o'zni va faoliyatiga, turli irq, millat, ijtimoiy qatlamlarga mansub bo'lgan, rang-barang maqsad va qadriyatlarga intiladigan kishilarga, o'ziga, oila, turmush, jamoa va jamiyatdagi mavqeiga nisbatan munosabatida yaqqol ko'rinadi. Shuni aytish joizki, bugun mamlakatda olib borilayotgan islohotlarning bosh mezoni — adolatlilik, inson huquq va manfaatlari ustunligini ta'minlashdir. O'z navbatida, yangilangan konstitutsiyaviy-huquqiy sharoitlarda mamlakatimiz taraqqiyotining asosiy yo'nalishlarini takomillashtirish va amalga oshirilayotgan keng ko'lamlı islohotlarni yangi bosqichga olib chiqish talab etilmoqda. Xalqimizning erkin va farovon, qudratli Yangi O'zbekistonni barpo etish bo'yicha xohish-irodasini ro'yobga chiqarish, har bir fuqaroga o'z salohiyatini rivojlantirish uchun barcha imkoniyatlarni yaratish, sog'lom, bilimli va ma'naviy barkamol avlodni tarbiyalash, global ishlab chiqarishning muhim bo'g'iniga aylangan kuchli iqtisodiyotni shakllantirish, adolat, qonun ustuvorligi, xavfsizlik va barqarorlikni kafolatli ta'minlash asosiy maqsaddir.

Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasining 1-moddasida: "Hamma odamlar o'z qadr-qimmatı hamda huquqlarida erkin va teng bo'lib tug'iladilar", deb qayd etilgan. [2] Buni biz O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi muqaddimasidanoq "O'zbekiston xalqi inson huquqlariga va davlat suvereniteti g'oyalariga sodiqli.gini tantanali ravishda e'lon qilib"[3] degan so'zlardan boshlanishidan ko'rishimiz mumkin. Ayniqsa Asosiy qomusimizning 13-moddasida "O'zbekiston Respublikasida demokratiya umuminsoniy prinsiplarga asoslanadi, ularga ko'ra inson, uning hayoti, erkinligi, sha'ni, qadr-qimmatı va boshqa daxlsiz huquqlari oliy qadriyat hisoblanadi" deb mustahkamlanishi davlat, uning organlari, mansabdor shaxslar faoliyatining asosiy maqsadi va yo'nalishlarini yaqqol ifoda etdi.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 8-moddasida belgilanganidek, "O'zbekiston xalqini, millatidan qat'i nazar, O'zbekiston Respublikasining fuqarolari tashkil etadi"[4]. Bugungi kunda mamlakatdagi fuqarolarning manfaatlari ko'zlangan har bir jabhasida ulkan o'zgarishlar, islohotlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa shu kunlarda Bosh Qomusga, ya'ni, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasiga kiritilayotgan o'zgartirish va qo'shimchalar shu bilan birga yangi moddalarning qo'shilayotganligi bular barchasi inson qadri uchun qilinayotgan ishlar demakdir.

Mamlakatda ehtiyojmand oilalar, ayollar va yoshlar bilan ishlash bo'yicha yangi tizim joriy etilib, "Temir daftar", "Ayollar daftari" va "Yoshlar daftari" dagilar bilan manzilli ishlash yo'lga qo'yildi. Aholining kam ta'minlangan va zaif qatlamlarini ijtimoiy yordam tizimiga kiritish va ularning mehnat bozoridagi ishtirokini kengaytirish mexanizmlarini takomillashtirish maqsadida Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi tizimida muntazam ishlar olib borilmoqda. Xulosa ornida aytib o'tish kerak, bugungi kundagi har bir islohot negizida inson manfaati, qadr-qimmatı va uning huquqlarini ta'minlashga qaratilgan ulug' maqsad borligini ko'rishimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sh.Mirziyoyev “Inson qadri, uning huquq va erkinliklari” nomli kitobi
2. Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi
- 3.4. Demokratlashtirish va inson huquqlari jurnali